

SIMONE KERNOVÁ

BEZ — ÚDRŽBOVÁ ZAHRADA

Kvetoucí záhony s minimem údržby

PORTRÉTY
50 rostlin

 GRADA®

OBSAH

6 ZAHRADY V POHYBU – UNÁŠENÉ VĚTREM

- 8 Filozofie
- 13 Jak se množí rostliny
- 21 Rostliny v jejich přirozeném prostředí – pozorovatelská výprava

26 KONCEPTY NÁVRHŮ A KOMBINACE ROSTLIN

- 28 Klasický trvalkový záhon
- 40 Slunečná posezení a terasy
- 48 Štěrková zahrada
- 56 Ošklivé káčátko? V žádném případě
- 64 Bylinky jako za časů babičky
- 72 Předzahrádka – předehra k domu
- 76 Zelené střechy – biodiverzita na druhou
- 80 Okraje osázené dřevinami a řídký lesík
- 88 Květinové cibule – předehra k zahradnickému roku
- 92 Kvetoucí směsi pro zahradu

96 ZAHRADNICKÁ PRAXE, ZAKLÁDÁNÍ ZÁHONŮ A PÉČE

- 98 První úvahy o zahradě s potulnými rostlinami
- 100 Šest metod pro změnu stávajícího stavu
- 104 Není půda jako půda

- 106 Poslední kroky k moři květin
- 110 Divoká květinová louka – hřiště pro hmyz
- 112 Vlastní semena
- 114 Péče o oseté a osázené plochy

120 SERVIS

- 120 Glosář
- 122 Rejstřík
- 127 O autorce

Náprstník – tulák po polostinných zahradách.

Šalvěj hajní (Salvia nemorosa), původní druh šalvěje, má ráda štěrkovitá stanoviště.

POTULNÉ ROSTLINY NA ZAHRADĚ

V mnoha svých koncepcích výsadby ráda záměrně pracuji se samovýsevnými druhy. Už jako teenager jsem tyto „tuláky“ vnímala na zahradě mého otce. Ten pozemek se mi velmi líbil, jen jsem si nedokázala ten pocit s ničím spojit. Z úzkých štěrbin se drala čemeřice a – podstatně později – i orlíčky. V průběhu let se vzájemně křížily a vytvářely ty nejdivočejší tvary a barvy. A když na jaře na louce rozkvetl bezpočet krokusů, nemohla jsem si to nechat ujít.

Jeho zahrada samozřejmě vůbec nevypadala jako zahrady v okolí, ale to otci příliš nevadilo. Protože podvědomě dělal přesně to, co měl: Podporoval původní a semenné rostliny, a tím automaticky i svět zvířat, který mu byl stejně blízký. To mě silně ovlivnilo. Navíc jsem viděla, že se člověk musí někdy držet zpátky a zasáhnout až ve správný okamžik, a také jak to sníží množství potřebné práce.

Také jsem se však naučila, že člověk musí být opatrný. Jednou můj otec přivezl jako dekoraci krásný semeník bolševníku (tenkrát se o invazních druzích sotvakdo zmínil). Ale jaká to byla chyba! Prostřednictvím semen se rozšířil po celé zahradě. Trvalo roky, než jsme tohoto obra dostali zcela pod kontrolu.

Velmi důležité podněty získávám z místních i cizích krajin, kde pozoruji oblíbené rostliny v jejich přirozeném prostředí a poznávám, s jakými druhy tyto rostliny společně rostou a ladí. Z přirozené estetiky těchto rostlinných společenstev se hodně učím. Na své zahradě

mám už dlouho pro „své“ tuláky spoustu zásob. Nejen kvůli navrhování. Aktivně mě znovu a znovu konfrontují s otázkami svědomí, „kontaktují“ mě: Mohu zůstat, nebo musím pryč? Jako by mě chtěla zkoušet, vyrostla moje nejkrásnější mavuň zrovna na cestičce z přírodních kamenů vedoucí ke skleníku. Dlouho jsem bojovala sama se sebou, protože mi překážela a zároveň byla tak krásná. Tak zůstala! Věděla jsem, že se neomrzí. Jak se dalo čekat, vysemenila se a dnes žijí její potomci v suché kamenné zdi – a dělají mi radost!

Každého majitele zahrady mohu jen povzbudit, aby tyto druhy rostlin vyzkoušel a zapojil se do interakce s nimi. Člověka to obohacuje, učí ho to všimnout si maličkostí – včetně zvířat – a tím zpomalit.

Dalším nezanedbatelným aspektem je skutečnost, že rostliny, které si vyhledávají vlastní prostor, bývají naprosto dokonale přizpůsobené svému místu, a proto vyžadují minimální péči, natož pak zalévání. Díky tomu jsou ideální pro „nenáročné“ zahrady. Člověk však potřebuje informace o tom, jak to udělat, které rostliny se hodí, ale také o tom, jaká je to zábava! Právě k tomu má tato kniha vybízet.

Simone Kernová

ZAHRADY
V POHYBU
— *unášené větrem*

FILOZOFIE

Bezúdržbová zahrada – je něco takového vůbec možné, nebo je to protimluv? A co se za tím skrývá? Taková zahrada je krásná, ekologická a šetří čas.

Zahrady dříve představovaly opak „divoké, nezkracené přírody“. Byly místem bezpečí a jistoty. Ale v době, kdy v naší krajině už téměř žádná divočina nezbyvá, narůstá v mnoha lidech touha po něčem nedotčeném, něčem, co je ponechané samo sobě. A proč si takový kousek divočiny nevytvořit jako opak okolního světa na vlastní zahradě přímo před dveřmi vlastního domu?

NEZKROCENÁ ZAHRADA

Naše životy jsou vysoce regulované, každodenní život působí spíš staticky a zdánlivě také předvídatelně. To prakticky volá po tom, abychom si vytvořili oblasti života, kde se bude dít pravý opak, kde si můžeme užívat náhod a dynamiky, setkávání a objevů.

A to je přesně to, co nám bezúdržbová zahrada může nabídnout, co ji činí tak přitažlivou. Tato zahrada se totiž neustále mění, což není ani tak zásluha zahradníka, jako spíše rostlin samotných. Tato zahrada vyžaduje od svého majitele ledacos, především toleranci k neplánovanému, kterou bychom však neměli zaměňovat s nicneděláním. Součástí je také pečlivé pozorování a snaha chápat souvislosti.

POZORNÉ SLEDOVÁNÍ

Zahradník by tedy měl se zahradou nejprve navázat kontakt, interagovat s ní. Ještě více

než v klasické zahradě musíme pečlivě sledovat, na jakém místě se které rostliny cítí obzvláště dobře, a zvažovat, jak tyto druhy ještě podpořit.

První krok k tomuto druhu zahradničení tedy nespočívá v aktivní činnosti, ale v dívání se a poznávání. Lze toho dosáhnout pomalou a pozornou procházkou po zahradě, při níž necháme svou mysl volně bloumat. Důležité je však věnovat zahradě delší časový úsek, najít si dostatek času na sebe a především na zahradu. A to je mnohem obtížnější, než by si člověk pomyslel. Protože v každodenním životě se po nás neustále chce, abychom byli aktivní, abychom reagovali – a to rychle. V soukromém i profesním životě. Na zahradě to nefunguje! Donutí nás si počkat!

NECHAT TO RŮST

A z tohoto poznání vychází druhý krok: Nechat rostliny volně se usadit tam, kde se jim líbí a kde jsou jejich oblíbená místa. Tam pak rostou v pravém slova smyslu na svém místě. Výběrem zvláštních rostlin s potenciálem pro dynamiku lze tento proces pošťouchnout tak, aby se bezúdržbová zahrada dokázala rozvíjet sama od sebe. To odráží taoistický přístup bez úsilí „wu wei“: Podstatné věci se dějí samy od sebe a hodně toho uděláme už tím, že jim v tom nebudeme překážet. Snažme se tedy, aby počínaje zahradou, pronikl tento přístup do našeho života.

Jak se píše v Tao te-ting: „Nejednej – a přesto nic nezůstane nedokončeno.“

Počátek léta / léto

Podzim

Jaro

Dvouletky kvetou a plodí během několika měsíců. Další rok vyklíčí nová generace.

VODA – ELIXÍR ŽIVOTA

Z klimatického hlediska se za uplynulá desetiletí mnohé změnilo. Například v Německu jsou rozsáhlé oblasti, kde je celkově výrazně méně srážek, ale někdy tam, byť jen krátkodobě, spadne srážek o to víc. A v jiných oblastech, zejména v Předalpí, prší dokonce více než dříve. Voda je prostě elixír života. Je příliš cenná na to, abychom s ní nakládali bezstarostně. Nic však nefunguje úplně bez vody a na zahradě se to týká především našich rostlin. Do jaké míry lze snížit spotřebu vody rozumným uspořádáním zahrady a smysluplným používáním rostlin? Pokud zakládáme zahrady s výhledem do budoucna, musíme se otázkou vody zabývat. Na jedné straně to přímo ovlivňuje

spotřebu, ale také náklady, které z toho vyplývají. Každodenní zalévání bude brzy minulostí. A voda je příliš vzácná na to, abychom ji používali jen na zalévání trávníku. Každý majitel zahrady navíc ví, že zalévání zahradních rostlin může vyvolat neustálý stres a zabírá spoustu času. Počínaje intenzivním osázením koryta a konče plánováním dovolené tak, aby kvetoucí nádhera na zahradě neutrpěla žádnou újmu. Sorva se tu dá mluvit o „nenáročnosti“. Existuje však dostatek rostlin, které jsou přizpůsobeny i extrémním situacím, jako je sucho. Rozumnou perspektivu nabízejí rostliny, které rostou zdravě bez velkého úsilí, s malým množstvím vody, a to i na nepříznivých místech: Většinou se jedná nenáročné, přirozené druhy. Také se dobře udržují bez větších zásahů a často se samy šíří.

EKOLOGICKÉ ZAHRADNIČENÍ

Zahrady založené podle ekologických zásad plní celou řadu úkolů, které budou v budoucnu pravděpodobně ještě důležitější. Soukromé prostory se stále více stávají životním prostorem a útočištěm nejen pro flóru a faunu, ale také pro nás. Zahradníci správným založením zahrady, výběrem rostlin a vytvářením zahradních struktur aktivně přispívají k ochraně druhů. Živé a dynamické využívání rostlin vyžaduje koloběh. Rostliny, kterými se zabýváme v této knize, fungují pouze v následujících souvislostech: Vhodné místo – květy – hmyz – opylení – tvorba semen – rozptyl ptáky a jinými živočichy. A rychle si také uvědomíte výhodnost této situace pro všechny strany: Jako majitelé zahrad se těšíme z nejrůznějších květin a hmyzu, jako jsou včely samotářky nebo motýli, kteří sbírají nektar a pyl. Při sběru potravy nepozorovaně opylují květy, které se pak za příznivého počasí v hojném počtu vysemení.

Rozmanitá přirozenost bez velké spotřeby vody

Ráda se zapojí také zvířata, kterým tato semena slouží za potravu. Odnášejí semena, občas je náhodně upustí nebo někde schovají. Ne na všechna si vzpomenou, a tak se rostliny později v zahradě objeví na nečekaných místech. Například některé druhy mravenců vášnivě sbírají semena a dále je distribuují. Většinou si je však odnášejí do mraveniště, kde jim slouží jako potrava. Většinu všech drobných semínek však roznáší vítr nebo jednoduše padají přímo ze zralých semeníků. Proto se druhy, které se vysemeňují, vyskytují v dostupném okruhu okolo mateřské rostliny.

Z hojnosti semen těží ptáci, například steblicí.

Tam, kde rostou divizny, není třeba zalévat.

SEMENA JAKO ZDROJ POTRAVY PRO ZVÍŘATA

Od léta do podzimu můžeme okolo odkvetlých květů vidat ptáky, například pěnkavovité, kteří jsou velkými milovníky drobných semen trvalek. A tak u štětky plané, která patří mezi bodláky, spolehlivě objevíme několik stehlíků. Jiní živočichové, jako jsou například plchovití, dále myši a různé druhy ptáků, jsou závislí na tom, že na podzim sbírají semena a na zimu si tyto zásoby schovávají do země nebo pod kameny. Zvířata si většinou ukládají mnohem více, než nakonec snědí, nebo zapomenou, kam si potravu ukryla.

JAK SE MNOŽÍ ROSTLINY

V říši rostlin tvoří kvetoucí rostliny samostatnou skupinu. Jiné rostliny, jako jsou mechy nebo kapradiny, nemají květy v klasickém slova smyslu, takže se jimi zde tolik nezabýváme. Kvetoucí rostliny lze rozdělit na bylinné a dřevité.

Obě skupiny mají jedno společné: Rozmnožují se, včetně stromů a keřů, převážně semeny. V průběhu evoluce však rozvinuly nejrůznější strategie.

DŘEVINY: DYNAMIKA VERSUS STATIKA

Dřeviny rostou pomalu, dřevnatí a dosahují často vysokého věku. Nemusí proto vyprodukovat co nejvíce semen v co nejkratším čase. Stromy během svého dlouhého života prožijí léto mnohokrát a budou se tak moci snáze postarat o potomstvo. Z hlediska navrhování v sobě stromy a keře nesou něco statického: Po vysazení na určitém místě rostou, ale obvykle nemigrují. Jsou předvídatelné. Jen tak na okraj: Výjimka potvrzuje pravidlo. Existují i jiné způsoby množení dřevin, například řízky, ale to bývá vzácné.

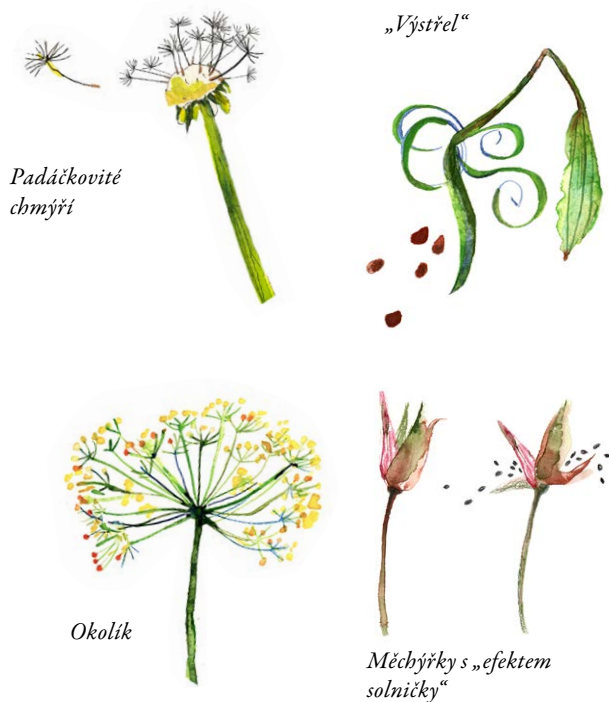
STRATEGIE HOJNĚ SE VYSEMEŇUJÍCÍCH ROSTLIN

V průběhu evoluce se objevily kvetoucí rostliny, které během několika týdnů vyprodukují nespočet semen. Má to svůj smysl: Tyto rostliny obvykle žijí jen krátce a v obtížných podmínkách – na půdách

chudých na živiny, propustných pro vodu nebo v oblastech s malým množstvím srážek. Semena proto mívají klíčivost i několik let a neustále číhají na další déšť. A i když je lokalita nehostinná, skrývá v sobě obvykle díky malému konkurenčnímu tlaku ze strany jiných rostlin velký potenciál. Rostlinky se tak mohou po vyklíčení nerušeně rozvíjet. Kromě toho existují v přírodě oblasti, které se vlivem okolního prostředí mění. I na to musí rostliny reagovat. Protože se nedokáží pohybovat jako zvířata, dosahují toho vysemeněním. Takto se přesouvají dále do oblastí, kde opět nacházejí vhodné prostředí. Pokud například dojde k zastínění plochy, světlo milné rostliny zmizí, a pokud se včas vysemení, vyvíjejí se dále na jiném, vhodnějším místě.

VÝCVIK SEMEN PROSTŘEDNICTVÍM STRESU

Při jednorázových událostech, například velkém suchu v létě nebo nedostatku živin, jsou rostliny vystaveny stresu. Reagují pak výrazně silněji tvorbou semen. Z paniky a strachu před vymřením rychle zplodí co nejvíce potomků. Kvetou z nutnosti, někdy i v době, kdy by rostliny vůbec kvést neměly. Proto se tomuto chování říká také kvetení z nouze a jeho plodům nouzové. Tyto poznatky lze využít k umělému vyvolání tvorby semen. Z dlouhodobého hlediska to však není pro rostlinu zdravé.

Nejrůznější strategie šíření semen prostřednictvím větru nebo mechanického dotyku.

Když to shrneme a zjednodušíme, můžeme říci, že existují tři přirozené důvody pro tvorbu velkého množství semen: Krátkověkost, extrémní místo výskytu a stres.

NEJSOU SEMENA JAKO SEMENA

Chceme-li v bezúdržbové zahradě popustit uzdu přirozenému šíření semen a dát mu víceméně volný průchod, měli bychom si předem uvědomit, že i semena mají svou vlastní dynamiku a strategii. Existují

například semena, která jsou závislá na šíření zvířaty – ať už je sbírají jako potravu, nebo cestují na dlouhé vzdálenosti jako zavazadlo v jejich srsti.

Tato semena mohou být lepkavá, dobře známý je u nás lopuch. Obě strategie jsou sice zajímavé, ale pro návrh zahrady spíše nepřicházejí v úvahu.

Nejprimitivnější formou šíření rostlin je vítr. Semena k tomu potřebují speciální letové mechanismy, aby je vítr mohl unášet. Mívají malé padáčky jako pampelišky nebo jemné peříčkové ocásky jako vrbovky. Chlupaté slupky semen, jako například u koniklece, mají pouze jediný cíl – co nejvíce se rozšířit. Existují také skákací mechanismy, které se spouštějí dotykem, jako v případě netýkavky, kdy je semeno doslova katapultováno. Proč tak daleko? A k čemu je to dobré? Aby si dceřiné a mateřské rostliny v určitém okamžiku nekonkurovaly. Nejlepší strategií pro navrhování zahrad je však ta, kdy jsou tisíce semen v jakýchsi kapslích, které fungují jako slánka. Tyto tzv. měchýřky jsou umístěny na vzprámeném stonku a jsou v nich otvory. Pokud je vítr nebo dotyk uvede do pohybu, začnou se kývat, pak z nich vypadnou semena a rozptýlí se po blízkém okolí. Když fouká, rozptýlí se ještě trochu víc, ale ne v takové míře, jako kdyby měly zvláštní malá křídélka.

ŽÁDNÝ STRACH Z ODNOŽÍ

Mnohé trvalky se v průběhu času rozšiřují radiálně pouze pomalu, zůstávají však na svém místě a jsou vypočitatelné. Tento způsob růstu se nazývá trs. V rostlinné říši však najdeme i takové rostliny, které svým rozsáhlým kořenovým systémem, tzv. kořenovými odnožemi, začnou na zahradě pod zemí okupovat celé plochy. Může to dojít tak daleko, že se z malého kořínku stane v půdě obrovská, nevratná houština.

ZPŮSOBY MNOŽENÍ

Rostliny si pro své rozmnožování vyvinuly různé metody a pojistky. Existují dva zásadně odlišné přístupy: generativní rozmnožování, které je pohlavní a probíhá prostřednictvím semen, a nepohlavní rozmnožování, které se nazývá vegetativní. Při tomto procesu se od mateřské rostliny různými způsoby oddělují části rostliny – samovolně nebo vnějším vlivem. Výsledné dceřiné rostliny jsou zcela nezávislými jedinci a mají naprosto stejný genetický materiál jako matka.

Vědomé a správné použití těchto druhů rostlin na zahradě vyžaduje mnoho zkušeností a intuice. Jsou velmi přítulné – jakmile tu jednou jsou, už se jich nezbavíte! S poněkud oslabenou formou se setkáváme u nadzemních odnoží, tzv. stolonů. Během tohoto procesu rostliny vytvářejí zcela identické malé rostlinky, které zpočátku visí na mateřské rostlině připojené jakoby pupeční šňůrou, například u jahod. Když se mladé rostlinky dotknou země, rychle rostou a vytvoří mohutný porost. Také se tedy šíří, ale ne nepozorovaně pod zemí, a tak je lze v případě potřeby poměrně snadno udržet pod kontrolou.

Jahody mají typické viditelné nadzemní odnože.

Orlíčky jsou na zahradě dobrými kočovníky – nejsou na obtíž.

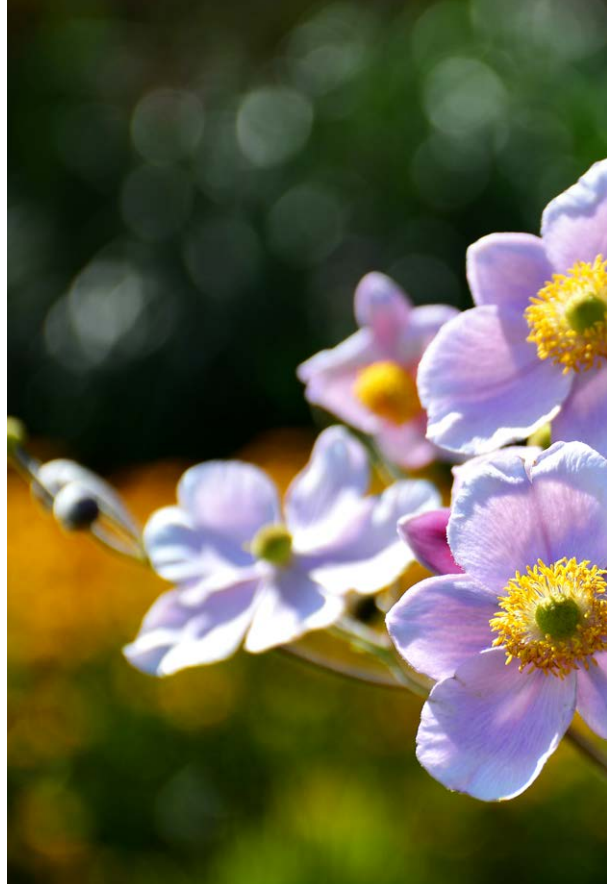

Pod zemí se pomocí kořenových odnoží množí pýrovníky.

Kvetoucí rostliny po opylení hmyzem vytvářejí semena v nejrůznějších semenících.

Najdeme je téměř v každé zahradě, na místech – obvykle daleko od každodenního shonu – s nimiž nechceme mít moc práce, která by měla být atraktivní, a přitom sama o sobě funkční. Může to být pod dřevinami nebo na svazích. Vlastně bychom tyto části zahrady nejraději ponechali svému osudu. Rostliny by tam měly růst a žít vlastním životem. A právě proto zde můžeme použít trvalky s kořenovými odnožemi. Jak nám ale pomohou a o co vlastně jde? Silnější vyhrává. Tyto trvalky totiž dokáží vytlačit druhé. Můžeme toho cíleně a pozitivním způsobem využít. Názorným příkladem může být růžově kvetoucí podzimní sasanka plstnatá (*Anemone tomentosa* 'Robustissima'). Šíří se pomalu prostřednictvím kořenů. Jakmile se jednou usadí, postupně si své stanoviště podmaní, a pak už ji nelze vyhnat.

Značně se rozrůstající růžová podzimní sasanka je na podzim nepostradatelnou ozdobou.

Na druhou stranu je odolná – napovídá to ostatně její jméno – krásně kvete a nepotřebuje žádnou péči: ideální rostlina pro polostinné, podružné části zahrady. A je tak vitální, že jí neublíží ani konkurenční trávy, jako je například pýr plazivý.

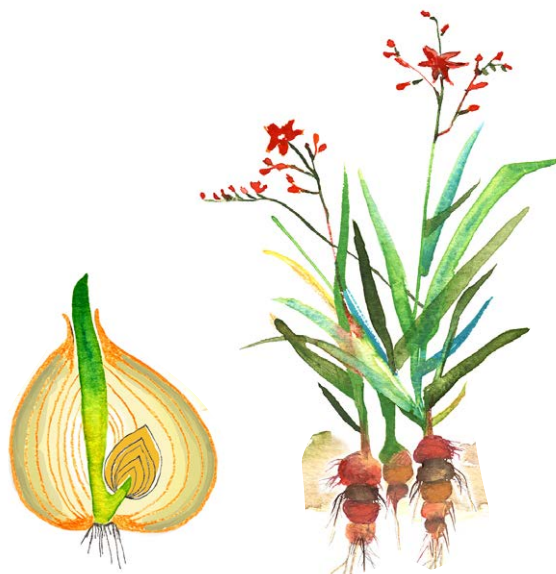
CIBULE A CIBULOVINY BEZ KONCE

Z botanického hlediska jsou hlízy, přesněji řečeno stonkové hlízy, podzemní, silně ztlustělé části nadzemní části rostliny. Cibule jsou oproti tomu přeměněnými nízkými listy. Obojí nejsou kořeny, ale rostlinnými zásobními orgány. V průběhu evoluce se musely přizpůsobit okolní krajině tak, aby byly schopné přežít delší období

Sněženky tvoří v průběhu let husté, krásné porosty.

s nedostatkem srážek a nižšími teplotami. Tyto rostliny vyvinuly strategii, jak taková období překlenout. Ukládají energii a vodu do silných zduření převážně pod zemským povrchem. To však není všechno: Cibule a hlízy slouží navíc k vegetativnímu množení. Cibule vytvoří tzv. dceřiné cibulky. Od hlavní cibule se jako šupiny oddělí malé cibulky, které mají zcela identický genetický materiál. Lze to dobře pozorovat zejména u jarních květin, jako jsou sněženky. Pokud jim dopřejete čas, vyrostou z několika ojedinelých rostlin během několika let hustý porost. Zajímavost u většiny cibulnatých rostlin: V průběhu let pronikají stále hlouběji, až o jeden centimetr ročně. Cibule „táhnou“ do hloubky. To je důvodem, proč bývá tak často obtížné vykopat staré cibulové porosty.

Dceřiná cibulka chráněná v „materské cibulce“ (vlevo) a blízka montbrécie vytvářející své potomstvo jako korálky (vpravo).

Žlutásek řešetlákový saje nektar z hloubky tulipánových květů a tak je opyluje: Květiny a hmyz jsou výhodné pro všechny.

BEZ OPYLENÍ NENÍ SEMEN

Kvetoucími rostlinami, které jsou odkázané na opylování, díky němuž tvoří semena, podporujeme hmyz, který tyto květy navštívuje, i jejich blaho. Když sbíráme semena jako samozřejmost nebo když se rostlina „vysemení“, zapomínáme, že tomu všemu předchází vzrušující a někdy velmi diferencovaný proces, který se odehrává v květu. Jedná se o součást pohlavního rozmnožování, které se vyznačuje splnutím dvou pohlavně odlišných buněk. Podle tohoto zjednodušeného principu funguje na zahradě většina našich kvetoucích rostlin: V květu, který může mít velmi rozdílnou strukturu, jsou pestíky a mnoho pylu. To a také sladký nektar, láká hmyz, který přistává na květu a sbírá pyl jako potravu. Poté přelétne na další květ stejného druhu. Včely a spol. přitom nevědomky přenášejí pyl na pestík další rostliny. Velkou výhodou je, že tímto způsobem nedochází k příbuzenskému rozmnožování. Po oplodnění se vytvářejí semena. Na rozdíl od nepohlavního rozmnožování, kdy je odnož naprosto identická s mateřskou rostlinou, zde vzniká geneticky nová rostlina.

Jakkoli jsou divizny olympské mohutné, jako klasické dvouletky žijí jen krátce. Spolehlivě se však vysemeňují.

Šíření hlízkami je trochu jiné než šíření cibulkami: Na velké „živné hlíže“ vzniknou malé odnože, které z ní visí jakoby na vláčkách a jsou s ní tak stále spojené. A obvykle jich jsou celé houfy! Je to vždy balancování mezi krásným kobercem květů a nevratnou houštinou. Patří sem i montbrécie. Stejně jako jsou krásné v květu, cítí se vždy jako doma, masivně se množí hlízkami a vtěsňují se i do té nejmenší skulinky. Někdý však může být dobrého až příliš.

A právě to je na tom přitažlivé: Nikdy nevíte, co z toho bude. Někdy se změní jen barva květů, jindy i jejich vzhled. Šlechtitelé této skutečnosti využívají, což vede ke vzniku nových odrůd a kříženců.

Aby rostlina přežila, musí vyprodukovat mnoho semen. Čím extrémnější je lokalita, tím více potenciálních potomků rostlina vyprodukuje. Než semena spadnou na zem, bývají obvykle shromážděna v příslušném plodu, dokud zcela nedozraje.

Množství semen, často drobných, se nachází zejména v tobolkách. Patří sem například mák, jehož makovice slouží jako skladovací nádoba. Když jsou semena zralá, tobolka se otevře nebo praskne. Na máku je dobře vidět, jak malá jsou semena: 1 g odpovídá více než 1 000 semen.

JEDNOLETKY A DVOULETKY – KRÁTKÝ ŽIVOT

Pokud chcete na zahradě pracovat s druhy, které se obzvláště dobře vysemeňují, potřebujete určité znalosti o jejich způsobu života a nárocích na stanoviště. Existují například rostliny, které žijí pouze jeden nebo dva roky.

Jednoleté rostliny si musí pospíšet, protože mají na plný rozvoj jen krátkou dobu. Za několik měsíců musí vyklíčit, vyrůst, vykvést a vytvořit semena pro další generaci. Pro optimální klíčení potřebují otevřenou půdu s dobrým světlem. Tyto podmínky se v naší krajině tradičně vyskytují na polích obdělávaných člověkem. Proto takovým rostlinám říkáme polní květiny, například chrpy nebo měsíčky, které jsou pro náš hmyz obzvláště užitečné. Kromě původních jednoletek, tzv. letniček, existuje také mnoho pestrébarevných rostlin z jiných oblastí světa. I tamní rostliny jsou pod tlakem, aby se během krátkého časového období

Nezbytnost pro jednoleté: Květy, opylení a mnoho semen.

Dvouletá rotace: Listová růžice v prvním roce, ve druhém roce květy s mnoha semeny, která mají rádi ptáci a také je roznášejí. Ze semen vzejde nová generace.

optimálně vyvinuly – většinou kvůli občasným a přechodným srážkám. Některým z těchto letniček se u nás daří dobře, ale jen přes léto do prvních mrazů. Takzvané dvouletky neboli bieny si mohou dopřát o něco více času. V prvním roce se vyvíjí rostlina, obvykle růžice, a kvetou až druhým rokem. Ale pak v plné kráse. Známými příklady jsou topolovky růžové (*Alcea rosea*) nebo divizny (*Verbascum*). Jedno mají tyto rostliny společné: Kvetou velmi bohatě a produkují velké množství semen. Semena jsou velmi malá, a proto se rozšíří daleko. A co to znamená pro naši bezúdržbovou zahradu? Všechny tyto druhy jsou pro ni ideální. Mají totiž mimořádně vysoký semenný potenciál, vyhledávají si svá oblíbená místa a jsou velmi přátelské ke zvířatům.